

Veiledning til registrering og godkjenning av utvalgt bestand for innsamling av frø

Hensikten med å registrere utvalgte bestand i forbindelse med konglesanking fyller ulike formål:

1. I **naturskog** er det liten grunn til å forvente at frø fra et område gir planter med bedre/forskjellige egenskaper, enn frø fra et annet område. Det vil være stor variasjon i egenskaper knyttet til vekstrytme, produksjon og kvalitet i skogen. Det kan derfor ikke forventes noen stor effekt av å gjøre utvalg på bestandsnivå i naturskogen. Naturskog er imidlertid svært sjelden påvirket. I store deler av Norge kan bl.a. tidligere tiders bergverksdrift og dimensjonshogster ha påvirket skogens genetiske sammensetning og egenskaper. Sanking fra utvalgt bestand betyr at det gjennomføres en kvalitetssikring og at man velger å sanke frø i fra den bedre skogen i et område.
2. Sanking av frø i **kulturskog** blir stadig mer aktuelt i deler av Norge, særlig på Vestlandet og nordafjells hvor tilgangen på frøplantasjefrø er dårligere. I Norge har det i perioder, særlig på 60-tallet, vært brukt mange ulike provenienser både i skogstrøkene og i skogreisningsstrøkene. Noen provenienser har vist seg å være godt tilpasset området hvor de er plantet og er god tømmerkog i dag. Andre provenienser har vist seg å være mindre godt tilpasset og med dårlig egenskaper for bl.a. kvalitet. Ved sanking av frø fra kulturskogen er det ønskelig at alt frø kommer fra utvalgte bestand. I skogreisningsstrøkene vil dette være et krav. Ved sanking i utvalgte bestand reduseres risikoen for at det høstes frø fra bestand som i utgangspunktet har en dårlig tilpasning til voksestedet og med dårlige egenskaper i forhold til produksjon og kvalitet.
3. Hvilke observerte egenskaper som skyldes **genetikk** og hva som skyldes **miljøpåvirkning** og samspillet mellom miljø og genetikk er vanskelig/umulig å gi fastsette sikkert bare ved en visuell bedømming. En proveniens som er plantet på to tilsynelatende like lokaliteter kan opptre ulikt fordi lokalklimaet kan være forskjellig. Klassifiseringen av bestand som utvalgt gir derfor først og fremst mening i forhold til å unngå sanking av frø fra bestand som viser tegn på at trærne er dårligere tilpasset voksestedet eller har dårligere kvalitetsegenskaper. Det kan i mange tilfeller skyldes at det er brukt en dårlig tilpasset proveniens. Utvalgt bestand er ingen forsikring mot sanking av frø fra bestand av en mindre god proveniens, fordi når miljøforholdene på voksestedet er gunstige vil ikke uheldige egenskaper i forhold til for eksempel klimatilpasning komme ikke til uttrykk.

11.01.17 Øyvind Meland Edvardsen

Skogfrøverket